

Атаманов О. М. – аспірант кафедри досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-6392>

Набуття статусу підозрюваного особою, місцезнаходження якої не встановлено

Метою статті є аналіз кримінального процесуального законодавства України щодо інституту вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру, а також встановлення актуальних теоретичних і практичних проблем під час застосування такої новели законодавства, як набуття статусу підозрюваного особою, місцезнаходження якої не встановлено. **Методологія.** З огляду на мету, специфіку об'єкта й предмета дослідження обрано методологічний інструментарій. Під час дослідження використано систему методів наукового пізнання: формальної логіки (абстрагування, аналогію, дедуцію, індукцію, синтез) – для з'ясування змісту досліджуваного питання; метод системного аналізу – для окреслення напрямів удосконалення кримінального процесуального законодавства України; теоретичний – у процесі дослідження наукової та навчально-методичної літератури. **Наукова новизна** публікації полягає в системному аналізі кримінального процесуального законодавства України в контексті вимог міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, й у визначенні теоретичних і практичних проблем, без подолання яких процесуальна діяльність сторони обвинувачення під час вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру не буде відповідати завданням кримінального провадження та гарантіям, визначеним міжнародними договорами. За результатами здійсненого дослідження сформульовано **висновки**: 1) положення ч. 1 ст. 42 Кримінального процесуального кодексу України (в редакції Закону № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року), які визначають, що підозрюваним є особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений Кримінальним процесуальним кодексом України для вручення повідомлень, не підлягають застосуванню, оскільки суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року; 2) неможливість повідомлення особи про підозру, місцезнаходження якої невідоме, суперечить публічному інтересу щодо захисту особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Тому необхідно розробити цілісний проєкт комплексних змін, які врахують практичний досвід застосування та зможуть забезпечити баланс приватних і публічних інтересів у кримінальному провадженні, відповідатимуть Конституції України, ст. 6 Конвенції та прецедентній практиці Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: підозра; повідомлення; повідомлення про підозру; підозрюваний; письмове повідомлення про підозру; вручення письмового повідомлення про підозру; особа, місцезнаходження якої не встановлено.

Вступ

Після прийняття 2012 року нового КПК України, попри численні зміни, які було внесено в процесі подальшого його практичного застосування, він досі містить дефекти нормативно-правового регулювання. Одна з проблем полягає в несформованості чіткого й однозначного трактування поняття інституту повідомлення про підозру та невід'ємної її складової – вручення письмового повідомлення про підозру, що призводить до варіативності тлумачення відповідних норм сторонами кримінального провадження й судом, а також неоднозначності їх практичної реалізації. Наслідком такої неоднозначності стає грубе порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конституції та законів України, які передбачають право на захист у кримінальному провадженні.

Крім суто практичної цінності, обраний напрям дослідження становить науково-теоретичний інтерес. Актуальним це питання

стало після внесення 2014 року законодавчих змін щодо набуття статусу підозрюваного особою, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень.

Інститут повідомлення про підозру активно досліджували в наукових колах. Деякі аспекти у своїх роботах висвітлювали такі вчені, як: Ю. П. Аленін, А. В. Андрейчук, Є. В. Воротинцев, І. В. Гловюк, В. Г. Гончаренко, В. О. Гринюк, Л. М. Гуртієва, І. В. Єрмоєнко, І. Г. Івасюк, О. В. Іващенко, О. В. Капліна, Л. М. Лобойко, Т. В. Лукашкіна, М. А. Погорецький, О. В. Расторгуєв, І. В. Рогатюк, Х. Р. Слюсарчук, О. Ю. Татаров, І. А. Щербак, Л. Д. Удалова та ін.

Безпосередньо врученню письмового повідомлення про підозру було присвячено дослідження О. З. Гладуна, Д. М. Говорун, В. О. Гринюка, Л. М. Гуртієвої, І. В. Єрмоєнко,

О. В. Зелінського, О. М. Посвистака, І. В. Рогатюка, О. Ю. Татарова, О. І. Тищенко, В. А. Шкелебей, І. А. Щербак та ін. На дисертаційному рівні цей інститут вивчала О. В. Фараон.

Безумовно, значними є здобутки в реформуванні кримінального процесуального законодавства та наближення його до європейських стандартів, однак актуальним залишається значний масив проблемних питань, які пов'язані із процесуальною діяльністю сторони обвинувачення під час повідомлення особі про підозру, передусім – в аспекті визначення актуальних теоретичних і практичних проблем під час застосування такої новели законодавства, як набуття статусу підозрюваного особою, місце знаходження якої не встановлено, що потребують подальшого наукового осмислення й визначення шляхів їх подолання.

Мета і завдання дослідження

Метою статті є здійснення комплексного наукового аналізу кримінального процесуального законодавства України в частині процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру, а також окреслення актуальних теоретичних і практичних проблем під час застосування такої новели законодавства, як набуття статусу підозрюваного особою, місце знаходження якої не встановлено; з'ясування відповідності чинного законодавства положенням міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Виклад основного матеріалу

Інститут повідомлення про підозру було закріплено в новому Кримінальному процесуальному кодексі України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI (далі – КПК України) порівняно нещодавно. На жаль, під час формулювання норм, які його регламентують, зокрема й осіб, щодо яких здійснюють особливий порядок кримінального провадження, законодавець припустився порушення правил юридичної техніки, а саме одночасно оперує різними термінами: «повідомлення про підозру», «складення письмового повідомлення про підозру», «вручення письмового повідомлення про підозру» та «здійснення повідомлення про підозру», що призвело до неоднозначного їх тлумачення науковцями, сторонами кримінального провадження й судом під час правозастосовної діяльності. Подальші зміни, яких зазнав цей інститут, не усунули окреслених суперечностей, тому досі він є предметом дослідження науковців (Атаманов, 2019, р. 65).

Проаналізувавши наукові джерела й положення КПК України, можна дійти висновку,

що є кілька значень категорії «повідомлення про підозру»: процесуальна діяльність, зміст якої полягає в складанні слідчим або прокурором письмового повідомлення про підозру та його врученні особі відповідно до ст. 276–279 КПК України; процесуальне рішення; процесуальна дія; інститут кримінального процесуального права; етап стадії досудового провадження та форма повідомлення; етап досудового розслідування; перший етап формування державного обвинувачення; первинна форма обвинувальної діяльності щодо конкретної особи (Hryniuk, 2017, р. 20).

На думку Ю. П. Аленіна, І. В. Гловюка, Л. М. Гуртієвої, О. В. Капліної, Т. В. Лукашкіної, І. А. Щербак, категорію «повідомлення про підозру» в КПК України використовують умовно у двох значеннях.

Розглядаючи цю категорію, Ю. П. Аленін та І. В. Гловюк на підставі узагальнення думок процесуалістів дійшли висновку, що повідомлення про підозру слід тлумачити як процесуальний акт-документ і процесуальну процедуру (Alenin, & Hloviuk, 2014, р. 162). У цьому контексті Т. В. Лукашкіна виокремлює «повідомлення про підозру в значенні документа» й «повідомлення про підозру як дію» (Hurtiiieva, & Lukashkina, 2016). Таку позицію поділяє і Л. М. Гуртієва (Hurtiiieva, 2017).

Структура та зміст положення глави 22 КПК України також дають підстави для висновку про подвійний зміст повідомлення про підозру, адже в ст. 276, 278 КПК України, що стосуються підстав і процесуального порядку повідомлення про підозру, закріплено зміст останнього як процедури, а в ст. 277 КПК України – як процесуального документа, що має відповідну форму й зміст (Shcherbak, 2019, р. 416; Shcherbak, 2019, р. 103).

Із цього приводу О. В. Капліна слушно зазначає, що документ повідомлення про підозру вважають особливим видом процесуального повідомлення в кримінальному провадженні, тобто процесуальним документом, який є результатом інтелектуальної діяльності спеціально уповноважених осіб (слідчого, прокурора) з оцінки досудових доказів на предмет їх відповідності й допустимості та може спричинити юридичні наслідки для учасників провадження в разі дотримання вимоги щодо строків, процедури та суб'єктного складу осіб, які здійснюють його вручення (Kaplina, 2017). Аналогічну думку поділяє О. М. Посвистак (Posvystak, 2019).

Ми також обстоюємо позицію щодо подвійного змісту поняття «повідомлення про підозру» в учиненні кримінального правопорушення. Відповідно до КПК України, його використовують у двох значеннях:

а) для позначення відповідного процесуального акта (рішення), складеного прокурором –

процесуальним керівником або слідчим, який визначений (призначений) керівником органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в кримінальному провадженні, а складене слідчим повідомлення про підозру набирає юридичної сили лише після погодження його прокурором; повідомлення про підозру як процесуальний акт (рішення) має містити відомості, вичерпний перелік яких наведено в ст. 277 КПК України;

б) для позначення відповідного комплексу процесуальних дій (порядку), умовно «вручення» особі письмового повідомлення про підозру в учиненні нею кримінального правопорушення; повідомлення про підозру як комплекс процесуальних дій (порядок) не вичерпується нормами ст. 278 КПК України, а впливає зі змісту інших норм кримінального процесуального законодавства та практики його застосування.

Оскільки метою цієї статті є обґрунтування пропозицій з удосконалення процедури повідомлення про підозру саме під час вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру, а також встановлення актуальних теоретичних і практичних проблем під час застосування такої новели законодавства, як набуття статусу підозрюваного особою, місцезнаходження якої не встановлено, ми проаналізуємо відповідність чинного законодавства положенням міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Підозрюваний може з'явитися в кримінальному провадженні як до початку досудового розслідування (наприклад, під час затримання особи в разі вчинення кримінального правопорушення), так і протягом розслідування (наприклад, коли в слідчого, прокурора наявні достатні докази для підозри особи в учиненні кримінального правопорушення). В останньому випадку важливе значення для дотримання прав і законних інтересів особи в кримінальному провадженні має своєчасність прийняття процесуального рішення про повідомлення про підозру. Тому повідомлення особі про підозру мають здійснювати одразу ж після встановлення достатніх доказів, а не відкладати до моменту закінчення досудового розслідування, коли всі обставини кримінального провадження буде вже встановлено. Така практика в діяльності слідчих органів призведе до обмеження прав підозрюваного, поверхневої перевірки його показань і пояснень, невчасного вступу до кримінального провадження захисника, що негативно позначиться на якості досудового розслідування.

Окремі питання забезпечення прав особи під час повідомлення про підозру або затримання за підозрою в учиненні кримінального правопору-

шення також досліджували вітчизняні науковці (Yednak, Vitiuk, Krut, & Grokholskiy, 2020, p. 423-428).

Складене та вручене письмове повідомлення про підозру, що обов'язково має ґрунтуватися на отриманих у передбаченому КПК порядку фактичних даних – доказах, яке трансформується в обвинувальний акт, визначає межі судового розгляду.

Таким чином, письмове повідомлення про підозру має бути обґрунтованим. Визначення терміна «обґрунтована підозра» закріплено в рішеннях Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), практику якого в кримінальному провадженні застосовують відповідно до ч. 2 ст. 8 і ч. 5 ст. 9 КПК України. Зокрема, у п. 175 рішення у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» (заява № 42310/04) від 21 квітня 2011 року «суд повторює, що термін “обґрунтована підозра” означає, що існують факти або інформація, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа, про яку йдеться, могла вчинити правопорушення (див. рішення у справі «Фокс, Кемпбелл і Гартлі проти Сполученого Королівства (Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom) від 30 серпня 1990 року, п. 32, Series A, № 182)» ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2011).

Стандарт обґрунтованості підозри, сформульований у Конвенції та практиці ЄСПЛ, використовують і в міжнародному судочинстві, зокрема Міжнародний кримінальний суд (Amrutanshu, & Sharma, 2016).

Зазначені стандарти доказування також застосовують і в інших країнах світу, а саме у Федеративній Демократичній Республіці Непал, де такі автори, як Rajit Bhakta Pradhananga & Kunshang Lama, засвідчують вагомість сформованості у свідомості обвинувача добросовісної підозри щодо особи, якій має бути висунуто підозру (Bhakta Pradhananga, & Kunshang, 2018, p. 32).

Відповідно до ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року) підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому ст. 276–279 цього Кодексу, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Згідно із ч. 1 ст. 276 КПК України, повідомлення про підозру обов'язково здійснюють у порядку, передбаченому ст. 278 цього Кодексу, відповідно до ч. 1 якої письмове повідомлення про підозру вручають у день його складення слідчим або прокурором, а у випадку неможливості такого

вручення – у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Таким чином, кримінальний процесуальний закон встановлює порядок повідомлення особі про підозру, який визначено в окремій главі 22 (ст. 276–279) КПК України, саме шляхом вручення письмового повідомлення про підозру в день його складання слідчим або прокурором.

Вручення письмового повідомлення про підозру має здійснювати слідчий або прокурор безпосередньо, оскільки ст. 278 КПК України передбачає саме вручення повідомлення про підозру, а не його передання в будь-який спосіб.

Крім цього, відповідно до визначення, що містить академічний тлумачний словник української мови, *вручення* – дія за значенням *вручити (вручати)* – давати комусь що-небудь особисто, безпосередньо в руки ("Akademichnyi tлумachnyi slovnyk", 1970, p. 762).

Законодавець не надав роз'яснення терміну «вручення», проте зауважив про необхідність вручення в день його складання, а в разі неможливості безпосереднього вручення письмового повідомлення про підозру зазначений у ньому особі слідчий або прокурор повинні використовувати інші способи, передбачені КПК, для вручення повідомлень.

Уваги потребує норма, що розширила поняття підозрюваного. З часу набуття нею чинності постало чимало запитань у зв'язку з відсутністю чіткого й однозначного її розуміння, що призводить до варіативності тлумачення відповідних норм сторонами кримінального провадження та судом, а також неоднозначності їх практичної реалізації.

Ідеться про Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини» від 7 жовтня 2014 року № 1689-VII, яким до КПК України внесені певні зміни, зокрема, розширено поняття підозрюваного ("Zakon Ukrainy", 2014). Підозрюваним є також особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Убачається, що відповідно до цієї правової норми підозрюваним є:

а) особа, щодо якої складено повідомлення про підозру;

б) письмове повідомлення про підозру особі не вручено внаслідок не встановлення її місцезнаходження;

в) ужито заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Аналізуючи цю правову норму, слід зазначити таке.

По-перше, законодавець в інших статтях КПК України не застосовує термін «особа, щодо якої складено повідомлення про підозру». Приписи КПК України, а саме: ст. 3, яка визначає основні терміни КПК України, ст. 42, що визначає поняття підозрюваного, а ні ст. 276–279, що визначають порядок вручення письмового повідомлення про підозру, не містять визначення терміна «особа, щодо якої складено повідомлення про підозру».

Законодавець використав новий термін, зміст якого не було висвітлено, однак за буквального тлумачення цього терміна його зміст не суперечить іншим положенням КПК України.

По-друге, причиною невручення особі письмового повідомлення про підозру є саме невстановлення місцезнаходження цієї особи. Отже, будь-яка неможливість вручення особі письмового повідомлення про підозру, крім невстановлення місцезнаходження особи, виключає застосування цієї правової норми. Водночас є цілком зрозумілим, що факт невстановлення місцезнаходження особи повинен бути доведений належними, достовірними й допустимими доказами.

Спробуємо проаналізувати, які саме дії повинен здійснити слідчий, прокурор з метою встановлення місцезнаходження особи. Вважаємо, що на цьому етапі сторона обвинувачення зобов'язана виконати всі необхідні й можливі слідчі (розшукові) дії та інші процесуальні дії, які умовно можна поділити на дві групи.

Перша група має бути пов'язана з допитом родичів, сусідів, знайомих, співробітників стосовно можливого місцезнаходження особи, у процесі допитів встановити якомога ширше коло знайомих, що, імовірно, мають інформацію про місцезнаходження особи, яких також повинно бути допитано як свідків.

Друга група дій має бути пов'язана із запитом, наприклад: а) у медичні заклади з метою встановлення можливого факту перебування особи на лікуванні; б) у морги й органи РАЦСу з метою встановлення можливого факту смерті й зміни прізвища тощо; в) в інформаційні центри з метою встановлення можливого факту притягнення підозрюваного до кримінальної відповідальності, застосування до особи заходів забезпечення кримінального провадження тощо; г) у прикордонні, митні й інші органи з метою встановлення можливого факту перетину кордону тощо.

Перелік слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій не є вичерпним, однак залежно від ситуації, що складається під час досудового

розслідування конкретного кримінального провадження, сторона обвинувачення зобов'язана виконати всі необхідні й можливі дії, спрямовані на встановлення місцезнаходження особи.

Крім цього, необхідно зазначити, що в разі якщо слідчому, прокурору було відоме місце знаходження особи, то до такої особи, з огляду на зміст ч. 1 ст. 42 КПК України, не можуть вживати заходи для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень. До такої особи застосовують норми щодо безпосереднього вручення їй письмового повідомлення про підозру.

По-третє, слідчий, прокурор мають вжити заходів для вручення письмового повідомлення про підозру в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень. У цій нормі фактично зазначено про відсутність необхідності вручення письмового повідомлення про підозру в порядку ст. 276–278 КПК України, що фактично нівелює порядок вручення письмового повідомлення про підозру.

Саме тому набуття особою процесуального статусу «підозрюваного» має наслідком виникнення негативних змін для такої особи, її майна, а отже, порядок «вручення» повідомлення про підозру має бути спрямований на забезпечення прав такої особи відповідно до гарантій, передбачених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

У ст. 1 КПК України встановлено, що порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України. Кримінальне процесуальне законодавство України охоплює відповідні положення Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК та інших законів України. У п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК України визначено, що притягнення до кримінальної відповідальності – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру в учиненні кримінального правопорушення ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 року № 3477-IV встановлює, що суди застосовують під час розгляду справ Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та практику Європейського суду, тобто судді зобов'язані застосовувати означену Конвенцію та рішення Європейського суду з прав людини як джерело права на всіх етапах провадження нарівні із законами України ("Zakon Ukrainy", 2006).

Закріплення обов'язкового застосування практики Європейського суду з прав людини передбачено в ч. 2 ст. 8 та ч. 5 ст. 9 КПК України,

згідно з якими принцип верховенства права в кримінальному провадженні та кримінальне процесуальне законодавство України застосовують відповідно до практики ЄСПЛ.

Згідно з пп. «а» п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року № 995_004, що ратифікована Законом України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР ("Zakon Ukrainy", 1997), яким встановлено, що кожен обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має право бути негайно й детально поінформованим зрозумілою для нього мовою про характер і причину обвинувачення проти нього ("Konventsiiia pro zakhyst prav", 1950).

У рішенні «Imbrioscia v. Switzerland» від 24 листопада 1993 року (серія А № 275, п. 36) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1993) ЄСПЛ зауважив, що положення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод застосовують і до стадії досудового слідства (рішення у справі «Tejedor Garcia v. Spain» від 16 грудня 1997 року (Reports 1997-VIII, с. 2794-95, п. 27) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1997). Отже, з огляду на практику ЄСПЛ, повідомлення особі про підозру є частиною поняття обвинувачення.

Ці положення Конвенції засвідчують необхідність акцентувати увагу на факті повідомлення обвинуваченого про «пред'явлене йому обвинувачення».

Практика ЄСПЛ керується тим, що обсяг гарантованих пп. «а» п. 3 ст. 6 Конвенції прав має бути оцінений у контексті більш загального права на справедливий розгляд справи, гарантованого п. 1 ст. 6 Конвенції. У кримінальних питаннях надання повної, детальної інформації про звинувачення, висунуті проти обвинуваченого, а отже, і правова характеристика того, що суд може вирішити із цього питання, є обов'язковою попередньою умовою забезпечення справедливості судових розглядів (рішення «Пеліссє і Сассі проти Франції» від 25 березня 1999 року, п. 52 ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1999); рішення «Сейдовіч проти Італії» від 1 березня 2006 року, п. 90) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2006).

Підпункт «а» п. 3 ст. 6 надає обвинуваченому право бути поінформованим не тільки про «підстави» звинувачення, тобто про дії, імовірно, ним учинені, на яких ґрунтується обвинувачення, а й про «характер» звинувачення або правову характеристику таких дій (рішення «Маттоція проти Італії» від 25 липня 2000 року, п. 59 ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2000); рішення «Пенев проти Болгарії» від 7 квітня 2010 року, п. 33 і 42) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2007).

Зобов'язання щодо інформування обвинуваченого лежить виключно на стороні обвинувачення і не може бути виконано за допомогою пасивного надання інформації без привернення на неї уваги сторони захисту (рішення «Маттоціа проти Італії» від 25 липня 2000 року, п. 65 ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2000).

Підпункт «а» п. 3 ст. 6 Конвенції також вимагає зважати на доведення до відома підсудного «обвинувачення». Особливості правопорушення відіграють важливу роль у кримінальному процесі, оскільки з моменту їх пред'явлення підозрюваному офіційно пред'являють письмове повідомлення про фактичні та правові підстави звинувачень проти нього (рішення «Камасінські проти Австрії» від 19 грудня 1989 року, п. 79 ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1989); рішення «Пеліссьє і Сассі проти Франції» від 25 березня 1999 року, п. 51) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 1999).

Обвинувачений повинен справді отримати інформацію; правової презумпції отримання недостатньо (С. проти Італії (С. v. Italy (dec.)). Неясна і неофіційна інформація не є достатньою (рішення у справі «Т. проти Італії», п. 28; рішення «Шомоді проти Італії» від 18 травня 2004 року, п. 75) ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2004).

У п. 99 рішення у справі «Сейдовіч проти Італії» від 1 березня 2006 року ("Rishennia Yevropeiskoho sudu", 2006) ЄСПЛ зазначив, що повідомлення особи про порушену проти неї кримінальну справу є юридичною дією такого значення, що вона повинна бути здійснена відповідно до процесуальних і матеріальних вимог, що гарантують ефективне здійснення прав обвинуваченого.

Отже, на нашу думку, положення ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року), які визначають, що підозрюваним є особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, грубо суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а саме ст. 6 Конвенції та прецедентній практиці ЄСПЛ, із зазначених вище підстав.

Згідно зі ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України» від 29 червня 2004 року № 1906-IV, чинні міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства й застосовують у порядку, передбаченому для норм національного законодавства. Якщо міжнародний договір України, який набрав чинності в установленому порядку, встановив інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті

законодавства України, то застосовують правила міжнародного договору ("Zakon Ukrainy", 2004).

Крім цього, відповідно до ч. 4 ст. 9 КПК України, яка визначає таку основну засаду кримінального провадження, як законність, у разі якщо норми цього Кодексу суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, застосовують положення відповідного міжнародного договору України ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Означені правові норми кореспондуються з нормами ст. 9 Конституції України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР, згідно з якими чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України ("Konstytutsiia Ukrainy", 1996).

Таким чином, положення ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року), які визначають, що підозрюваним є особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, не підлягають застосуванню, оскільки суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

На підставі зазначеного вище, не є підозрюваним особа, якій у порядку, визначеному КПК України, не вручено повідомлення про підозру, що засвідчено підписом особи про отримання письмового повідомлення про підозру, відеозаписом вручення особі письмового повідомлення про підозру чи будь-якими іншими даними, які підтверджують факт вручення особі письмового повідомлення про підозру або ознайомлення з його змістом, навіть попри те, що слідчий, прокурор безпідставно внесли такі відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Зазначені дії слідчого, прокурора є порушенням таких засад кримінального провадження, як верховенство права, законність, забезпечення права на захист, гарантованих КПК України й ст. 6 Конвенції, що відповідно до ч. 1 ст. 87 КПК України має наслідком визнання доказів, отриманих унаслідок істотного порушення прав і свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також будь-яких інших доказів, здобутих завдяки інформації, отриманій унаслідок істотного порушення прав і свобод людини, – недопустимими.

З огляду на положення Конвенції та практики ЄСПЛ, приписи ч. 1 ст. 42 КПК України, підозрюваним є особа, якій у порядку, передбаченому

ст. 276–279 КПК України, повідомлено про підозру, що засвідчено підписом особи про отримання письмового повідомлення про підозру, відео-записом вручення особі письмового повідомлення про підозру чи будь-якими іншими даними, які підтверджують факт вручення особі письмового повідомлення про підозру або ознайомлення з його змістом, а також особи, яка затримана за підозрою в учиненні кримінального правопорушення.

Також, оскільки ч. 1 ст. 42 КПК України з часу набрання Кодексом чинності зазнала змін щодо розширення кола осіб, які є підозрюваними в кримінальному провадженні, постає необхідність розгляду набуття статусу підозрюваного крізь призму дії процесуального закону в часі.

З огляду на зміст ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 4651-VI від 13 квітня 2012 року), яка діяла до 31 жовтня 2014 року, підозрюваним є:

1) особа, якій у порядку, передбаченому ст. 276–279 КПК України, повідомлено про підозру;

2) особа, яка затримана за підозрою в учиненні кримінального правопорушення.

З моменту набрання чинності Законом № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року підозрюваним також є:

3) особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Стаття 5 КПК України визначає дію Кодексу в часі, відповідно до ч. 1 якої процесуальна дія проводиться, а процесуальне рішення приймається згідно з положеннями цього Кодексу, чинними на момент початку виконання такої дії або прийняття такого рішення ("Kryminalnyi protsesualnyi kodeks", 2012).

Таким чином, відповідно до приписів ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 4651-VI від 13 квітня 2012 року), з огляду на дію КПК України в часі, у період з 19 листопада 2012 року (з моменту набрання КПК України чинності) до 31 жовтня 2014 року (з моменту внесення змін Законом № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року) особа не є підозрюваним, якщо немає належного підтвердження отримання нею письмового повідомлення про підозру, передбаченого ст. 136 КПК України, а слідчий чи прокурор лише вжили заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень.

Якщо місцезнаходження особи, якій має бути вручено повідомлення про підозру, встановлено та вона навмисно не уникає одержання повідомлення про підозру, то в кримінальному провадженні не постає проблемних питань із застосуванням цього інституту.

Однак на підставі аналізу слідчої практики встановлено, що часто виникають ситуації, коли

особа, яку підозрюють у вчиненні злочину, на виклики не з'являється без поважних причин, навмисно уникає одержання повідомлення про підозру й унеможливує проведення низки слідчих дій, які вимагають участі підозрюваного. Згідно з нормами КПК України, до такої особи не може бути застосовано привід, оскільки його застосовують лише до підозрюваного, обвинуваченого або свідка, а ця особа відповідного статусу немає. Також неможливо застосувати до такої особи затримання на підставі ухвали слідчого судді, оскільки його застосування без набуття особою статусу підозрюваного в КПК України не передбачено. Відповідно до ст. 280, 281 КПК України, у розшук можна оголосити лише підозрюваного.

Водночас, з огляду на особливу складність повідомлення особі про підозру, у разі неможливості вручення їй письмового повідомлення про підозру, коли не встановлено місцезнаходження особи або вона переховується від органів досудового розслідування, постає питання належного підходу до його вирішення через необхідність забезпечення балансу приватних і публічних інтересів у кримінальному провадженні.

Ми поділяємо позицію, висловлену Ю. П. Аленінім та І. В. Гловюком, відповідно до якої неможливість повідомлення особи про підозру, наслідком чого є неможливість її кримінального переслідування, суперечить публічному інтересу щодо захисту особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень, забезпечення швидкого, повного розслідування. Хоча з позицій інтересу приватного, а саме особи, щодо якої складено, але не вручено повідомлення про підозру, право цієї особи знати про те, у чому її підозрюють, і набути статусу підозрюваного лише за умови вручення повідомлення, дотримано цілком. Однак у цьому випадку перевагу слід надати інтересу публічному, змінивши порядок надання особі статусу підозрюваного, незалежно від її явки до слідчого, прокурора, місцезнаходження, бажання отримати це повідомлення тощо. Баланс із приватним інтересом буде дотримано, оскільки в особи з моменту отримання статусу підозрюваного виникає комплекс відповідних прав, передбачених ч. 3 ст. 42 КПК України, та інших процесуальних прав, передбачених цим Кодексом, зокрема й базове право – на захист від підозри й обвинувачення (Alenin, & Hloviuk, 2014, p. 167).

У зв'язку з викладеним, для вдосконалення чинного законодавства, на нашу думку, доцільним буде не запропонувати окремі, незначні зміни у формулюванні певних норм Кодексу, що регулюють інститут повідомлення особі про підозру, а розпочати широку дискусію в юридичних колах і провести професійні консультації із залученням експертів відповідних професій, які

застосовують на практиці цей інститут кримінального провадження. Уже за результатами цього запропонувати цілісний проєкт комплексних змін, які врахують практичний досвід застосування та зможуть забезпечити баланс приватних і публічних інтересів у кримінальному провадженні без посягання на права особи, які охороняються Конституцією України, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод та відповідатимуть прецедентній практиці ЄСПЛ щодо дотримання вимог Конвенції.

Таким чином, здійснений аналіз процедури вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру дає підстави для висновку, що несформованість однозначного розуміння учасниками кримінального провадження процесуальних процедур призводить до порушення принципу верховенства права, а також зумовлює потребу подальшого нормотворчого процесу в цій галузі права.

Наукова новизна

Отже, висвітлено деякі проблемні питання, пов'язані з процесуальною діяльністю сторони обвинувачення щодо вручення письмового повідомлення про підозру як невід'ємної складової здійснення повідомлення особі про підозру, а також окреслено актуальні теоретичні та практичні проблеми в застосуванні такої новели законодавства, як набуття статусу підозрюваного особою, місцезнаходження якої не встановлено. Складнощі в цих випадках полягають у тому, що законодавець не цілком дотримався принципу правової (юридичної) визначеності в частині такої загальноправової категорії, як «якість і точність закону», що має надважливе значення у формуванні та

функціонуванні системи права демократичної держави. За таких обставин практичне застосування зазначених норм є неодноманітним, часто хибним з погляду дотримання засад кримінального провадження. Усунення досліджених недоліків можливе лише внаслідок внесення відповідних змін до КПК України.

Висновки

1. Положення ч. 1 ст. 42 КПК України (у редакції Закону № 1689-VII від 7 жовтня 2014 року), які визначають, що підозрюваним є особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй унаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення в спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень, не підлягають застосуванню, оскільки суперечать міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, – Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

2. Неможливість повідомлення особи про підозру, місцезнаходження якої невідоме, суперечить публічному інтересу щодо захисту особи, суспільства й держави від кримінальних правопорушень, забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Тому необхідно розробити цілісний проєкт комплексних змін, які врахують практичний досвід застосування та зможуть забезпечити баланс приватних і публічних інтересів у кримінальному провадженні, відповідатимуть Конституції України, ст. 6 Конвенції та прецедентній практиці ЄСПЛ.

Сподіваємося, що здійснене нами дослідження приверне увагу законодавця та практичних працівників і допоможе підвищити якість й ефективність діяльності останніх.

REFERENCES

- Akademichnyi tlumachnyi slovnyk ukraïnskoi movy [Academic explanatory dictionary of the Ukrainian language].* (1970). (Vol. 1). Retrieved from <http://sum.in.ua/s/vruchennja> [in Ukrainian].
- Alenin, Yu.P., & Hloviuk, I.V. (2014). Povidomlennia pro pidozru: zahalna kharakterystyka ta problemy udoskonalennia [Suspicion messages: general characteristics and improvement problems]. *Visnyk Pivdennoho rehionalnoho tsentru Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy, Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1, 161-169. Retrieved from file:///C:/Users/anon/Downloads/vprc_2014_1_18.pdf [in Ukrainian].
- Amrutanshu, D., & Sharma, D. (2016). Arrest Warrants at the International Criminal Court: Reasonable Suspicion or Reasonable Grounds to Believe? *International Criminal Law Review*, 16(1), 158-176. doi: <https://doi.org/10.1163/15718123-01601004>.
- Atamanov, O.M. (2019). Teoretychni ta praktychni aspekty protsesualnoi diialnosti storony obvynuvachennia pid chas skladannia pismovoho povidomlennia pro pidozru [Theoretical and practical aspects of the procedural activity of the prosecution during the preparation of a written notice of suspicion]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav, Scientific Bulletin of the National Academy of Internal Affairs*, 4(113), 64-79. doi: <https://doi.org/10.33270/01191134.64> [in Ukrainian].
- Bhakta Pradhananga, R., & Kunshang, L. (2018). An Analytical Study of Culpable Homicide (Kartabya Jyan) under the Muluki Criminal (Code) Act, 2074 BS. *Prosecution journal*, 4, 1-61. Retrieved from https://ag.gov.np/storage/postFile/Prosecution%20Journal,%20Vol%204_1544166889.pdf.

- Hryniuk, V.O. (2017). Povidomlennia pro pidozru yak forma zdiisnennia pervynnoho obvynuvachennia [Notification of suspicion as a form of primary prosecution]. *Forum prava, Forum of Law*, 1, 20-25. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_1_6.pdf [in Ukrainian].
- Hurtiiieva, L.M. (2017). Naukovi kontseptsii pidstav pryiniattia rishennia pro povidomlennia pro pidozru [Scientific concepts of the grounds for deciding on a report of suspicion]. *Pravova Derzhava, Constitutional state*, 28, 102-105. Retrieved from file:///C:/Users/anon/Downloads/Prav_2017_28_19.pdf [in Ukrainian].
- Hurtiiieva, L.M., & Lukashkina, T.V. (2016). *Teoriia dokaziv u kryminalnomu sudochynstvi [Evidence theory in criminal proceedings]*. Odesa: Feniks. Retrieved from http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10872/Gurt%D1%96%D1%94va%2C%20Lukashk%D1%96na_Teor%D1%96ia%20dokaz%D1%96v%20u%20krim%D1%96nal%60nomu%20sudochinstv%D1%96_OK.pdf?sequence=1&isAllowed=y [in Ukrainian].
- Kaplina, O.V. (2017). Povidomlennia pro pidozru: protystoiannia pravovykh pozytsii storin obvynuvachennia ta zakhystu [Suspicion: Confrontation between the legal positions of the prosecution and the defense]. *Pravo Ukrainy, Law of Ukraine*, 12, 74-81. Retrieved from https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2017_12/pravo_2017_12_s7/ [in Ukrainian].
- Konstytutsiia Ukrainy: vid 28 cherv. 1996 r. No. 254k/96-VR [Constitution of Ukraine from June 28, 1996, No. 254k/96-VR]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
- Konventsiiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: mizhnar. dok. vid 4 lystop. 1950 r. [Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms from November 4, 1950]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].
- Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy: vid 13 kvit. 2012 r. No. 4651-VI [Criminal Procedure Code of Ukraine from April 13, 2012, No. 4651-VI]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
- Posvystak, O.M. (2019). Zdiisnennia povidomlennia pro pidozru osobam, shchodo yakykh zdiisnuietsia osoblyvyi poriadok kryminalnogo provadzhennia [Execution of a notice of suspicion to persons in respect of whom a special procedure of criminal proceedings is carried out]. *Pidpriemstvo, gospodarstvo i pravo, Enterprise, economy and law*, 5, 280-285. doi: 10.32849/2663-5313/2019.5.52 [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Imbrioscia v. Switzerland" (zaiava No. 13972/88) vid 24 lystop. 1993 r. Case of Imbrioscia v. Switzerland [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Imbrioscia v. Switzerland" (application No. 13972/88) from November 24, 1993. Case of Imbrioscia v. Switzerland]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%7B%22Imbrioscia%20v.%20Switzerland%22%7D%2C%22documentcollectionid%22:%7B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-57852%22%7D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Kamasinski v. Austria" (zaiava No. 9783/82) vid 19 hrud. 1989 r. Case of Kamasinski v. Austria [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Kamasinski v. Austria" (application No. 9783/82) from December 19, 1989. Case of Kamasinski v. Austria]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%7B%22Kamasinski%20v.%20Austria%22%7D%2C%22documentcollectionid%22:%7B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-57614%22%7D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Mattoccia v. Italy" (zaiava No. 23969/94) vid 25 lyp. 2000 r. Case of Mattoccia v. Italy [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Mattoccia v. Italy" (application No. 23969/94) from July 25. Case of Mattoccia v. Italy]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%7B%22Mattoccia%20v.%20Italy%22%7D%2C%22documentcollectionid%22:%7B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-58764%22%7D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Nechporuk i Yonkalo proty Ukrainy" (zaiava No. 42310/04) vid 21 kvit. 2011 r. Case of Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine [Judgment of the European Court of Human Rights in Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine (application No. 42310/04) from April 21, 2011. Case of Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683 [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Pelissier and Sassi v. France" (zaiava No. 25444/94) vid 25 berez. 1999 r. Case of Pelissier and Sassi v. France [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Pelissier and Sassi v. France" (application No. 25444/94) from March 25, 1999. Case of Pelissier and Sassi v. France]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%7B%2225444/94%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-58226%22%7D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Penev v. Bulgaria" (zaiava No. 20494/04) vid 7 kvit. 2010 r. Case of Penev v. Bulgaria [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Penev v. Bulgaria" (application No. 20494/04) from April 7. Case of Penev v. Bulgaria]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%7B%22Penev%20v.%20Bulgaria%22%7D%2C%22documentcollectionid%22:%7B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-96610%22%7D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Sejdovic v. Italy" (zaiava No. 56581/00) vid 1 berez. 2006 r. Case of Sejdovic v. Italy [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Sejdovic v. Italy" (application No. 56581/00) from March 1, 2006. Case of Sejdovic v. Italy]. (n.d.). hudoc.echr.coe.int. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%7B%22Sejdovic%20v.%20Italy%22%7D%2C%22documentcollectionid%22:%7B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%7D%2C%22itemid%22:%7B%22001-72629%22%7D%7D> [in Ukrainian].

- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Somogyi v Italy" (zaiava No. 67972/01) vid 18 trav. 2004 r. Case of Somogyi v Italy [Judgment of the European Court of Human Rights in Somogyi v Italy (application No. 67972/01) from May 18, 2004. Case of Somogyi v Italy]. (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Somogyi%20v%20Italy%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-61762%22%5D%7D> [in Ukrainian].
- Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny po spravi "Tejedor Garcia v. Spain" (zaiava No. 142/1996/761/962) vid 16 hrud. 1997 r. Case of Tejedor Garcia v. Spain [Judgment of the European Court of Human Rights in the case "Tejedor Garcia v. Spain" (application No. 142/1996/761/962) from December 16, 1997. Case of Tejedor Garcia v. Spain]. (n.d.). *hudoc.echr.coe.int*. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%7B%22fulltext%22:%5B%22Tejedor%20Garcia%20v.%20Spain%22%2C%22documentcollectionid%22:%5B%22GRANDCHAMBER%22%2C%22CHAMBER%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-58122%22%5D%7D> [in Ukrainian].
- Shcherbak, I.A. (2019). Povidomlennia pro pidozru: aktualni pytannia [Suspicion reports: current issues]. *Pravove zabezpechennia intehratsii Ukrainy v yevropeyskyi politychnyi, ekonomichnyi, bezpekovi, intelektualnyi prostir, Legal support of Ukraine's integration into the European political, economic, security, intellectual space: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 413-417). Khmelnytskyi: Donetsk. nats. un-t im. V. Stusa. Retrieved from <http://jlsouk.donnu.edu.ua/article/view/6860/6892> [in Ukrainian].
- Shcherbak, I.A. (2019). Problemni aspekty protsedury povidomlennia pro pidozru v konteksti realizatsii pryntsyphu verkhovenstva prava [Problematic aspects of the suspicion notification procedure in the context of the implementation of the rule of law]. *Pravnychi chasopys Donetskooho universytetu, Law Journal of Donetsk University, 1(37)*, 100-108. Retrieved from <http://jpcch.donnu.edu.ua/article/view/7441/7454>. doi: 10.31558/2518-7953.2019.1.12 [in Ukrainian].
- Yednak V., Vitiuk D., Krut K., & Grokholskyi, V. (2020). Ensuring the Rights of the Person When Notifying of Suspicion or Detention on Suspicion of Committing a Criminal Offense. *Amazonia Investiga, 9(25)*, 423-428. Retrieved from <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1089/999>.
- Zakon Ukrainy "Pro mizhnarodni dohovory Ukrainy": vid 29 cherv. 2004 r. No. 1906-IV [Law of Ukraine "On international treaties of Ukraine" from June 29, 2004, No. 1906-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro ratyfikatsiiu Konventsiiu pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod 1950 roku, Pershoho protokolu ta protokoliv No. 2, 4, 7 ta 11 do Konventsii": vid 17 lyp. 1997 r. No. 475/97-VR [Law of Ukraine "On the ratification of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950, the First Protocol and Protocols No. 2, 4, 7 and 11 to the Convention" from July 17, 1997, No. 475/97-VR]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Kryminalnoho ta Kryminalnoho protsesualnoho kodeksiv Ukrainy shchodo nevidvorotnosti pokarannia za okremi zlochyny proty osnov natsionalnoi bezpeky, hromadskoi bezpeky ta koruptsiini zlochyny": vid 7 zhovt. 2014 r. No. 1689-VII [Law of Ukraine "On Amendments to the Criminal and Criminal Procedure Codes of Ukraine Concerning the Inevitability of Punishment for Certain Crimes against the Fundamentals of National Security, Public Security and Corruption Crimes" from October 7, 2014, No. 1689-VII]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18> [in Ukrainian].
- Zakon Ukrainy "Pro vykonannia rishen ta zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny": vid 23 liut. 2006 r. No. 3477-IV [Law of Ukraine "On the implementation of decisions and application of the case law of the European Court of Human Rights" from February 23, 2006, No. 3477-IV]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Академічний тлумачний словник української мови (1970–1980) : словник укр. мови : в 11 т. 1970 р. Т. 1. С. 762. URL: <http://sum.in.ua/s/vruchennja>.
- Аленін Ю. П., Гловюк І. В. Повідомлення про підозру: загальна характеристика та проблеми удосконалення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2014. № 1. С. 161–169. URL: file:///C:/Users/anon/Downloads/vprc_2014_1_18.pdf.
- Amrutanshu D., Sharma D. Arrest Warrants at the International Criminal Court: Reasonable Suspicion or Reasonable Grounds to Believe? *International Criminal Law Review*. 2016. Vol. 16. Is. 1. P. 158–176. doi: <https://doi.org/10.1163/15718123-01601004>.
- Атаманов О. М. Теоретичні та практичні аспекти процесуальної діяльності сторони обвинувачення під час складання письмового повідомлення про підозру. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2019. № 4 (113). С. 64–79. doi: <https://doi.org/10.33270/01191134.64>.
- Bhakta Pradhananga R., Kunshang L. An Analytical Study of Culpable Homicide (Kartabya Jyan) under the Muluki Criminal (Code) Act, 2074 BS. *Prosecution journal*. 2018. Vol. 4. P. 1–61. URL: https://ag.gov.np/storage/postFile/Prosecution%20Journal,%20Vol%204_1544166889.pdf.
- Гринюк В. О. Повідомлення про підозру як форма здійснення первинного обвинувачення. *Форум права*. 2017. № 1. С. 20–25. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/FP_index.htm_2017_1_6.pdf.
- Гуртієва Л. М. Наукові концепції підстав прийняття рішення про повідомлення про підозру. *Правова Держава*. 2017. № 28. С. 102–105. URL: file:///C:/Users/anon/Downloads/Prav_2017_28_19.pdf.

- Гуртієва Л. М., Лукашкіна Т. В. Теорія доказів у кримінальному судочинстві : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 80 с. URL: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10872/Gurt%D1%96%D1%94va%2C%20Lukashk%D1%96na_Teor%D1%96ia%20dokaz%D1%96v%20u%20krim%D1%96nal%60nomu%20sudochinstv%D1%96_OK.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Капліна О. В. Повідомлення про підозру: протистояння правових позицій сторін обвинувачення та захисту. *Право України*. 2017. № 12. С. 74–81. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2017_12/pravo_2017_12_s7/.
- Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : міжнар. док. від 4 листоп. 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
- Посвистак О. М. Здійснення повідомлення про підозру особам, щодо яких здійснюється особливий порядок кримінального провадження. *Підприємство, господарство і право*. 2019. № 5. С. 280–285. doi: 10.32849/2663-5313/2019.5.52.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Imbrioscia v. Switzerland» (заява № 13972/88) від 24 листоп. 1993 р. Case of Imbrioscia v. Switzerland. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Imbrioscia%20v.%20Switzerland%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-57852%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Kamasinski v. Austria» (заява № 9783/82) від 19 груд. 1989 р. Case of Kamasinski v. Austria. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Kamasinski%20v.%20Austria%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-57614%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Mattocchia v. Italy» (заява № 23969/94) від 25 лип. 2000 р. Case of Mattocchia v. Italy. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Mattocchia%20v.%20Italy%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-58764%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Nechiporuk і Yonkalo проти України» (заява № 42310/04) від 21 квіт. 2011 р. Case of Nechiporuk and Yonkalo v. Ukraine. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683.
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Pelissier and Sassi v. France» (заява № 25444/94) від 25 берез. 1999 р. Case of Pelissier and Sassi v. France. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22appno%22:%2225444/94%22,%22itemid%22:%22001-58226%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Penev v. Bulgaria» (заява № 20494/04) від 7 квіт. 2010 р. Case of Penev v. Bulgaria. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Penev%20v.%20Bulgaria%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-96610%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Sejdovic v. Italy» (заява № 56581/00) від 1 берез. 2006 р. Case of Sejdovic v. Italy. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Sejdovic%20v.%20Italy%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-72629%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Somogyi v Italy» (заява № 67972/01) від 18 трав. 2004 р. Case of Somogyi v Italy. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Somogyi%20v%20Italy%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-61762%22>].
- Рішення Європейського суду з прав людини по справі «Tejedor Garcia v. Spain» (заява № 142/1996/761/962) від 16 груд. 1997 р. Case of Tejedor Garcia v. Spain. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/rus#%22fulltext%22:%22Tejedor%20Garcia%20v.%20Spain%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-58122%22>].
- Щербак І. А. Повідомлення про підозру: актуальні питання. *Правове забезпечення інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, інтелектуальний простір* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 квіт. 2019 р.). С. 413–417. Хмельницький : Донецьк. нац. ун-т ім. В. Стуса. URL: <http://jlsouk.donnu.edu.ua/article/view/6860/6892>.
- Щербак І. А. Проблемні аспекти процедури повідомлення про підозру в контексті реалізації принципу верховенства права. *Правничий часопис Донецького університету*. 2019. № 1 (37). С. 100–108. URL: <http://jpch.donnu.edu.ua/article/view/7441/7454>. doi: 10.31558/2518-7953.2019.1.12.
- Yednak V., Vitiuk D., Krut K., Grokholskyi V. Ensuring the Rights of the Person When Notifying of Suspicion or Detention on Suspicion of Committing a Criminal Offense. *Amazonia Investiga*. 2020. Vol. 9 (25). P. 423–428. URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/1089/999>.
- Про міжнародні договори України : Закон України від 29 черв. 2004 р. № 1906-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>.
- Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 лип. 1997 р. № 475/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/475/97-%D0%B2%D1%80>.

Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо невідворотності покарання за окремі злочини проти основ національної безпеки, громадської безпеки та корупційні злочини : Закон України від 7 жовт. 2014 р. № 1689-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-18>.

Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

Стаття надійшла до редколегії 15.05.2020

Atamanov O. – Postgraduate Student of the Department of Pre-Trial Investigation of the Educational and Scientific Institute No. 1 of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7637-6392>

Acquiring Status of a Suspect by a Person whose Location has not been Established

*The **purpose** of the article is to analyse the criminal procedure legislation of Ukraine with regard to the concept of servicing a written notice of suspicion as an integral part of notifying a person of suspicion, as well as to define current theoretical and practical problems, while applying such a novelty of the legislation as acquiring the status of a suspect by a person whose location has not been established. **Methodology.** In view of the said aim, specificity of the object and subject of the research, the methodological tool has been chosen. During the research, a system of methods of scientific cognition has been applied: the formal logic (abstraction, analogy, deduction, induction, synthesis) – to study the content of the matter under consideration; the systematic analysis – to outline directions of improvement of the criminal procedure legislation of Ukraine; the theoretical approach – in the process of study of scientific, educational and methodological literature. The **scientific novelty** consists in the systematic analysis of the criminal procedure legislation of Ukraine, taking into account the requirements of international treaties, the consent to binding force of which has been granted by the Verkhovna Rada of Ukraine, as well as determination of theoretical and practical problems, which, if not solved, may lead to non-compliance of the procedural activity of the prosecution when serving a written notice of suspicion, as an integral part of notifying a person of suspicion, with the objectives of criminal proceeding and the warrantees set out by the international treaties. Based on the results of the research, the following **conclusions** have been drawn: 1) the provisions of Part 1 of Article 42 of the CPC of Ukraine (as amended by the Law No. 1689-VII dated 07.10.2014), which determine that the suspect shall be deemed a person against whom the notice of suspicion was drawn up, however, who has not been served with such a notice due to impossibility to determine his/her location, but the relevant measures for serving thereof stipulated by the CPC of Ukraine have been taken, shall not be applicable because they are contrary to the international treaty – the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms of 1950, the consent to binding force of which has been granted by the Verkhovna Rada of Ukraine; 2) the inability to notify a person of suspicion due to lack of data on his/her location contradicts the public interest in protecting an individual, society and the state from criminal offenses, ensuring prompt, complete and impartial investigation. Therefore, it is necessary to develop a comprehensive draft of complex changes that will take into account practical experience of application and will be able to balance private and public interests in criminal proceeding and comply with the Constitution of Ukraine, Article 6 of Convention and the case law of the ECHR.*

Keywords: suspicion; notice; notice of suspicion; suspect; written notice of suspicion; service of a written notice of suspicion; a person whose location has not been established.